

2014. február 5., szerda

P7_TA(2014)0081

Fegyverkereskedelmi szerződés

Az Európai Parlament 2014. február 5-i állásfoglalása a fegyverkereskedelmi szerződés ratifikálásáról (2014/2534(RSP))

(2017/C 093/14)

Az Európai Parlament,

- tekintettel az ENSZ Közgyűlése által 2013. április 2-án elfogadott fegyverkereskedelmi szerződésére,
- tekintettel a Tanács 2010. június 14-i 2010/336/KKBP határozatára⁽¹⁾ és a fegyverkereskedelmi szerződés támogatásának céljából végzett uniós tevékenységekről szóló korábbi tanácsi határozatokra, illetve a tagállamoknak a fegyverkereskedelmi szerződés Európai Unió érdekében történő aláírására való felhatalmazásáról szóló tanácsi határozatra (12178/2013),
- tekintettel a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 1991. június 18-i 91/477/EKG tanácsi irányelvre⁽²⁾,
- tekintettel a védelmi vonatkozású termékek Közösségen belüli transferére vonatkozó feltételek egyszerűsítéséről szóló, 2009. május 6-i 2009/43/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre⁽³⁾,
- tekintettel az Egyesült Nemzeteknek a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményét kiegészítő, a tűzfegyverek, részek, alkotóelemeik és a lőszeres tiltott gyártásáról és kereskedelméről szóló jegyzőkönyve (az ENSZ tűzfegyverekről szóló jegyzőkönyve) 10. cikkének végrehajtásáról, valamint a tűzfegyverek, tűzfegyverdarabok, alkotóelemeik és lőszerük kiviteli engedélyezési, behozatali és tranzit szabályainak létrehozásáról szóló 2012. március 14-i 258/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre⁽⁴⁾,
- tekintettel a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályok meghatározásáról szóló, 2008. december 8-i 2008/944/KKBP tanácsi közös álláspontra⁽⁵⁾,
- tekintettel a fegyverkereskedelmi szerződésről és a hagyományos fegyverek exportjára, importjára és értékesítésére vonatkozó közös nemzetközi szabályok létrehozásáról szóló 2007. június 21-i⁽⁶⁾, az ENSZ fegyverkereskedelmi szerződéséről (ATT) folyó tárgyalásokról szóló 2012. június 13-i⁽⁷⁾, valamint a fegyverszállításról szóló európai uniós magatartási kódexről – a közös álláspont Tanács általi elfogadásának és a kódex jogilag kötelező érvényű eszközzé tételének hiányáról szóló 2008. március 13-i⁽⁸⁾ állásfoglalásaira,
- tekintettel az az Európai Unióról szóló szerződés 21. és 34. cikkére,
- tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződés 3., 4. és 5. cikkére,
- tekintettel a Tanács által az Európai Unió működéséről szóló szerződés 207. cikke (3) bekezdésével és 218. cikke (6) bekezdésével összhangban előterjesztett, egyetértésre irányuló kérelemre (C7-0233/2013),
- tekintettel eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdésére,

⁽¹⁾ HL L 152., 2010.6.18., 14. o.

⁽²⁾ HL L 256., 1991.9.13., 51. o.

⁽³⁾ HL L 146., 2009.6.10., 1. o.

⁽⁴⁾ HL L 94., 2012.3.30., 1. o.

⁽⁵⁾ HL L 335., 2008.12.13., 99. o.

⁽⁶⁾ HL C 146. E, 2008.6.12., 342. o.

⁽⁷⁾ HL C 332. E, 2013.11.15., 58. o.

⁽⁸⁾ HL C 66. E, 2009.3.20., 48. o.

2014. február 5., szerda

- A. mivel a hagyományos fegyverek nemzetközi kereskedelme évente legalább 70 milliárd dollárt megmozgató üzlet, illetve a világon naponta gyártott 8 millió fegyverből az ENSZ becslése szerint közel 1 milliót elveszítenek vagy ellopnak, így általában rossz kezekbe kerülnek, továbbá a világon minden percben meghal valaki fegyveres erőszak következtében;
- B. mivel a Stockholmi Nemzetközi Békekutató Intézet szerint az EU egésze teszi ki a világ fegyverexportjának 26 %-át, és mivel ezen export 61 %-a az EU-n kívülre irányul;
- C. mivel a 2009/43/EK irányelv elfogadása óta közös uniós globális engedélyezési rendszer szabályozza a katonai felszerelések kereskedelmét az EU-n belül, és mivel a kizárólagos hatáskörébe tartozó területeken az EU az illetékes nemzetközi szerződések megkötésében;
- D. mivel a Tanács 2008. évi közös álláspontja meghatároz négy kötelező kritériumot, amely az exportengedély megtagadásához vezethet, illetve négy másikat, amelyeket figyelembe kell venni, mivel e kritériumok nem érintik a tagállamok szigorúbb fegyverellenőrzési intézkedéseit;
- E. mivel az emberi jogok tiszteletben tartása azon közös értékek alapját jelentik, amelyekre az Európai Unió is épül, és mivel a szerződések alapján a kereskedelempolitikának az EU külső fellépéseinek részeként hozzá kell járulnia az emberi jogok tiszteletben tartásához;
- F. mivel a fegyverexport nem csak a biztonságra, de a kutatásra és fejlesztésre, az innovációra és az ipari kapacitásra, a kétoldalú és többoldalú kereskedelemre, illetve a fenntartható fejlődésre is hatást gyakorol; mivel a fegyverek könnyebb elérhetősége által előidézett instabilitás gyakran vezet gazdasági hanyatláshoz és szegénységhez; mivel a fegyverkereskedelem – különösen a fejlődő országokban – gyakran vezet korrupcióhoz és túlzott eladósodáshoz, továbbá jelentős forrásokat von el a társadalmi fejlődéstől; mivel a nemzetközi kereskedelem egyedül a nemzetközi helyes kormányzás – ha nem is a teljes béke, biztonság és stabilitás – közepette tudja megvalósítani a benne rejlő, fenntartható munkahelyteremtésre, növekedésre és fejlesztésre vonatkozó lehetőségeket;

Általános megfontolások

1. üdvözli, hogy hét évig tartó hosszú tárgyalások után az ENSZ égisze alatt megkötötték a hagyományos fegyverek nemzetközi kereskedelméről szóló, jogilag kötelező érvényű fegyverkereskedelmi szerződést; emlékeztet arra, hogy a szerződés célja, hogy a nemzetközi és regionális békéhez, biztonsághoz és stabilitáshoz való hozzájárulás, illetve az emberi szenvedés csökkentése érdekében a lehető legmagasabb szintű, egységes nemzetközi normákat állapítsa meg a hagyományos fegyverek nemzetközi kereskedelmének szabályozására vonatkozóan, valamint megelőzze és felszámolja a hagyományos fegyverek illegális kereskedelmét; úgy véli, hogy a szerződés hatékony végrehajtása jelentősen hozzájárulhat a nemzetközi emberi jogok és a humanitárius jogok tiszteletben tartásának növeléséhez a világon; üdvözli a civil társadalmi szervezetek által a fegyverkereskedelmi szerződés megfogadásától kezdve annak elfogadásáig nyújtott jelentős hozzájárulást;
2. hangsúlyozza, hogy a fegyverkereskedelmi szerződés által kialakított rendszer hosszú távú sikere azon múlik, hogy abban a lehető legtöbb állam részt vegyen, beleértve különösen a nemzetközi fegyverkereskedelemben részt vevő valamennyi fontos szereplőt; üdvözli, hogy az ENSZ tagállamainak többsége már aláírta a szerződést, és az ő követésükre, illetve a szerződés mihamarabbi ratifikálására biztatja a többi tagállamot; felszólítja az Európai Külügyi Szolgálatot (EKSZ), hogy külpolitikai célkitűzései, illetve a kétoldalú megállapodások témái közé vegye fel a harmadik országok felkérését a fegyverkereskedelmi szerződéshez való csatlakozásra;
3. megjegyzi, hogy egyes kereskedelmi egyezmények magukban foglalnak a tömegpusztító fegyverek vonatkozásában olyan záradékokat, amelyek elősegítik az elterjedés elleni célokat és megállapodásokat, és ezért kéri a Bizottságot, hogy térképezze fel, milyen mértékben lehetne a felhasználni a jelenlegi és jövőbeli kereskedelmi eszközöket a fegyverkereskedelmi szerződés ratifikálásának és végrehajtásának elősegítésére;
4. hangsúlyozza, hogy a jogellenes vagy szabályozatlan fegyvertranszfer emberek szenvedését okozza, fegyveres konfliktust szít, instabilitás, terrortámadások és korrupció okozója, és ezzel együtt jár a gazdasági-társadalmi fejlődés megállítása, valamint a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok és a nemzetközi humanitárius jog megsértése,

Hatály

5. sajnálatosnak tartja, hogy a szerződés nem vezet be pontos és közös fogalom meghatározást a hagyományos fegyverekre, és az csak a fegyvereknek a 2. cikk (1) bekezdésében megállapított nyolc kategóriájára vonatkozik, illetve az egyes kategóriákba tartozó konkrét fegyvertípusokat sem sorolja fel; üdvözli azonban, hogy tág kategóriákat alkalmaznak az érintett fegyvertípusok meghatározására; különös elégedettségét fejezi ki amiatt, hogy belevették a kézfegyvereket és a könnyűfegyvereket, a lőszeret, az alkotóelemeket és az alkatrészeket is; felszólítja a részes államokat, hogy nemzeti

2014. február 5., szerda

jogszabályaikon belül minden kategóriát a lehető legtágabban értelmezzenek; sajnálkozik, hogy a távirányítású fegyveres légi járművekre (drónokra) nem terjed ki a szerződés hatálya;

6. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a szerződésből kimarad a javításból, karbantartásból vagy fejlesztésből álló technikai segítségnyújtás, amely tevékenységekre ugyanakkor az uniós jog kiterjed;

7. felszólítja az uniós tagállamokat annak tisztázására, hogy a szerződés 2. cikkének (2) bekezdésében említett „transzfer” fogalma az ajándékozásra, a kölcsönzésre és a lízingre, illetve a transzfer minden egyéb formájára is vonatkozik, s ennél fogva a szerződés hatálya e tevékenységekre ugyanúgy kiterjed;

8. felhívja a részes államokat, hogy a kiviteli ellenőrzések, illetve a fegyverkereskedelmi szerződés 6. cikkének (Tilalmak) és a 7. cikk (1) bekezdésének (Kivitel és Kivitel értékelés) alkalmazása szempontjából szenteljenek nagyobb figyelmet a polgári és katonai célra egyaránt felhasználható termékeknek, pl. a megfigyelési technikai eszközöknek, valamint a kiberhadviselésre alkalmas vagy halált nem okozó emberi jogi jogsértésekre bevethető alkatrészeknek és termékeknek és javasolja, hogy vizsgálják meg a fegyverkereskedelmi szerződésnek a fegyverkivittel kapcsolatos szolgáltatásokra, valamint a kettős felhasználású termékekre és technológiákra való kiterjesztésének lehetőségét;

9. üdvözli a fegyverek eltérítésének megakadályozását célzó rendelkezéseket; megjegyzi azonban, hogy a részes államok kiterjedt mozgásterrel rendelkeznek a fegyvereltérítés kockázati szintjének meghatározása terén; sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a szóban forgó rendelkezések nem rendelkeznek kifejezetten a lőszerokről, az alkotóelemekről és az alkatrészekről, és felszólítja a részes államokat, különösen pedig az EU tagállamait, hogy a Tanács 2008. évi közös álláspontjával összhangban nemzeti jogszabályaikban orvosolják ezt;

10. elismeri a fegyvergyártó ipar növekedésben és innovációban betöltött szerepét, amellet, hogy alapvető szerepet játszik létfontosságú kapacitások biztosításában; emlékeztet az államok azon jogos érdekére, hogy hagyományos fegyvereket szerezzenek be és gyakorolják az önvédelemhez fűződő jogukat, valamint hogy hagyományos fegyvereket állítsanak elő, exportáljanak, importáljanak, illetve egymásnak átadjanak; emlékeztet továbbá arra, hogy a demokrácia és a jogállamiság alapelvei, az emberi jogok és a humanitárius jogszabályok megőrzését és védelmét, illetve a konfliktusmegelőzés és konfliktusrendezés előmozdítását szem előtt tartva a részes államok legfőbb érdeke, hogy a fegyvergyártó ipar megfeleljen a nemzetközi jognak és a kötelező fegyverzet-ellenőrzési rendszereknek;

11. felszólítja a Bizottságot és az Európai Külügyi Szolgálatot, hogy támogassa az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-iránymutatásban meghatározottakkal összhangban lévő kötelező magatartási kódexek kidolgozását a katonai eszközök kereskedelmében részt vevő magánszektorbeli szereplők számára; határozottan ösztönzi az európai fegyvergyártó ipart, hogy adott esetben a köz- és a magánszféra közötti partnerségek révén nyílt és átlátható módon járuljon hozzá a végrehajtást támogató erőfeszítésekhez, illetve – különösen a megerősített elszámoltathatósági követelmények és az illegális fegyvertranszfer megelőzéséért vállalt felelősségből eredő kötelezettség révén – a megfelelés előmozdításához;

Kritériumok és nemzetközi normák

12. hangsúlyozza a szerződés által a részes államoknak előírt azon kötelezettség jelentőségét, hogy hozzanak létre nemzeti rendszereket a fegyvertranszfer (export, import, tranzit, átrakodás és közvetítőkereskedelem) ellenőrzésére;

13. kiemelten hangsúlyozza, hogy minden transzfer tilos abban az esetben, ha az állam az engedélyezés idején tudomással rendelkezik arról, hogy a fegyvereket népiirtás, emberiség elleni bűncselekmények vagy háborús bűncselekmények elkövetésére használnák fel;

14. üdvözli, hogy számos regionális fegyvertranszfer-ellenőrzési megállapodással és eszközzel, köztük a Tanács 2008. évi közös álláspontjával összhangban nem engedélyezett a fegyvertranszfer, amennyiben a részes államok úgy vélik, hogy „jelentős a kockázata” annak, hogy a fegyverek aláássák a békét és biztonságot, vagy azokat az alábbiakra használhatják fel: (1) a humanitárius jog megsértése, (2) emberi jogi jogszabályok megsértése, (3) szervezett bűnözés vagy (4) terrorizmus; arra ösztönzi valamennyi részes államot, hogy e feltételek szigorú és következetes alkalmazása érdekében dolgozzon ki részletes útmutatást;

15. kéri a Bizottságot és a Tanácsot, hogy – a jogi zavar és az érintett uniós gazdasági szereplőkre rótt túlzott többletköltségek elkerülése érdekében – az európai szintű intézményi felépítés és a végrehajtási mechanizmusok tekintetében biztosítsanak nagyobb koherenciát a fegyverek és stratégiai termékek mozgását (export, transzfer, közvetítőkereskedelem és tranzit) szabályozó olyan különféle európai eszközök között, mint pl. a Tanács 2008. évi közös álláspontja, a kettős felhasználású termékekről szóló 428/2009/EK rendelet, a tűzfegyverekről szóló jegyzőkönyv 10. cikkének végrehajtásáról szóló 258/2012/EU rendelet, valamint a Szerződés 218. cikke szerinti célzott intézkedések;

2014. február 5., szerda

16. üdvözli annak előírását, hogy az engedélyezésre vonatkozó döntéshozatali folyamat során a részes államok számoljanak annak a kockázatával, hogy az átadásra kerülő fegyvereket súlyos nemi alapú erőszakos cselekmények, illetve nők és gyermekek elleni erőszakos cselekmények elkövetésére vagy elősegítésére is felhasználhatják;

Végrehajtás és jelentéstétel

17. hangsúlyozza a szerződés hatékony és hiteles végrehajtásának fontosságát, a részes államok felelősségi körének egyértelmű meghatározásával; ezzel összefüggésben megjegyzi, hogy az értelmezés terén a részes államoknak jelentős mozgásteret hagytak;

18. felhívja a figyelmet arra, hogy nem kötelező a rendletetési országban fennálló feszültségek vagy fegyveres konfliktusok értékelése, sem pedig az ország fejlettségi szintjének figyelembevétele;

19. rámutat a részes államok azon kötelezettségére, hogy évente jelentést tegyenek az általuk a hagyományos fegyverek terén végrehajtott exportról és importról; határozottan felszólít arra, hogy a vonatkozó jelentéseket általános szabályként tegyék a nyilvánosság számára elérhetővé; ennek megfelelően felszólítja az uniós tagállamokat, hogy kötelezzék el magukat a fegyverátadásokra vonatkozó jelentések átláthatósága és nyilvánosságra hozatala mellett, s ne várjanak ezen alapelv egyetemes alkalmazására;

20. meggyőződése, hogy a teljes átláthatóság nagyban függ a parlamentek, a polgárok és a civil társadalmi szervezetek irányában történő elszámoltathatóságtól, és sürgeti, hogy hozzanak létre olyan átláthatósági mechanizmusokat, amelyek lehetővé teszik a polgárok és szervezetek számára, hogy részt vegyenek a hatóságok elszámoltatásában;

21. hangsúlyozza a nemzeti parlamentek, a nem kormányzati szervek és a civil társadalom szerepét a fegyverkereskedelmi egyezmény elfogadott normáinak nemzeti és nemzetközi szintű átültetésében és végrehajtásában, valamint egy elszámoltathatóságot is magában foglaló, átlátható ellenőrzési rendszer létrehozásában; kéri ezért egy nemzetközi, átlátható és átfogó ellenőrzési mechanizmus támogatását (a pénzügyi támogatást is beleértve), amely erősíteni fogja a parlamentek és a civil társadalom szerepét;

22. üdvözli a nemzetközi együttműködésre és segítségnyújtásra vonatkozó rendelkezéseket és a szerződés végrehajtása terén támogatásra szoruló részes államokat támogató önkéntes alap létrehozását;

23. üdvözli ezenkívül, hogy létrehozzák a részes államok konferenciáját, amelyet a szerződés végrehajtásának felülvizsgálata érdekében rendszeresen összehívznak, többek között annak érdekében is, hogy a szerződés hatálya az új fegyverkezési technológiák kereskedelmére is kiterjedjen;

Az EU és tagállamai

24. elismeri az Unió és tagállamai következetes szerepét a nemzetközi fegyverkereskedelemre irányadó kötelező közös szabályozás kialakítását célzó nemzetközi folyamat támogatásában; üdvözli, hogy valamennyi tagállam aláírta a szerződést; várakozással tekint a szerződés tagállamok általi gyors ratifikálása elé, amint a Parlament jóváhagyását adta;

25. ezért felszólítja a görög elnökséget, hogy kiemelt fontosságot tulajdonítson a fegyverkereskedelmi szerződés ratifikálásának és végrehajtásának, és rendszeresen számoljon e tevékenységekről a Parlamentnek; sürgeti a tagállamokat, hogy sürgősen, hatékonyan és egységesen hajtsák végre a fegyverkereskedelmi szerződést az egész Európai Unión belül amellet, hogy folyamatosan teljes mértékben végrehajtsák a Tanács 2008. évi közös álláspontját mint a fegyverexport ellenőrzésére vonatkozó közös európai normák jelenlegi alapját;

26. emlékezteti a tagállamokat a fegyverexportról szóló 2008. évi tanácsi közös álláspont egységes és azonos szigorral történő alkalmazásához és értelmezéséhez kapcsolódó közös felelősségükre;

27. sürgeti a tagállamokat, hogy az átláthatóság és teljesség jegyében tegyenek eleget mind az EU, mind az ENSZ felé fennálló jelentéstételi kötelezettségeiknek, és az egész világon segítsék elő az átláthatóságot és az információk és legjobban bevált gyakorlati megoldások cseréjét a fegyvertranszfer és fegyvereltérítés tekintetében;

28. üdvözli az EU aktív szerepét a fegyverkereskedelmi szerződéséről szóló tárgyalások során; sajnálatosnak tartja azonban, hogy a fegyverkereskedelmi szerződés nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek lehetővé tennék az EU-nak vagy egyéb regionális szervezeteknek, hogy a szerződés részes felei legyenek; hangsúlyozza, hogy a regionális szervezeteknek aktív szerepet kell játszaniuk a szerződés végrehajtásában, és kéri, hogy a fegyverkereskedelmi szerződés a lehető leghamarabb tartalmazzon olyan rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik az EU és az egyéb regionális szervezetek számára, hogy részt vegyenek a szerződésben;

2014. február 5., szerda

29. üdvözli, hogy a szerződés előírja, hogy a részes államok évente jelentésben számoljanak be fegyverbehozatalukról és -kivitelükről egyaránt (13. cikk (3) bekezdés). Ez a pozitív elem megerősíti az államok közötti bizalmat, minthogy ilyen módon tájékozódni lehet a más országok által vásárolt fegyverekről;
30. kéri a Bizottságot, hogy nyújtson be ambiciózus javaslatot a fegyverkereskedelmi szerződés végrehajtását célzó európai uniós támogató mechanizmusról szóló tanácsi határozatra vonatkozóan;
31. kéri az EU-t és tagállamait, hogy biztosítsanak támogatást azon harmadik országoknak, amelyek segítségre szorulnak a szerződésből következő kötelezettségek teljesítése terén; e tekintetben üdvözli a Külügyek Tanácsa 2013. december 16-i következtetéseit, amelyben az uniós költségvetésből 5,2 millió eurót különítenek el a szerződés által létrehozott önkéntes alap számára;
32. hangsúlyozza, hogy a végrehajtás támogatását célzó mindenfajta erőfeszítést megfelelően össze kell hangolni egyéb adományozók, illetve a fegyverkereskedelmi szerződés egyéb résztvevőinek tevékenységével, és figyelembe kell venni a kutatóintézetek és az olyan civil társadalmi szervezetek véleményét, mint amilyenek az ENSZ fegyverszabályozásra vonatkozó koordinációtámogatási alapja (UNSCAR) által támogatottak, valamint ösztönözni kell a helyi civil társadalom részvételét;
33. felszólítja a Bizottságot és az EKSZ-t, hogy alakítson ki és hajtson végre a fegyverkereskedelmi szerződésre vonatkozó koherens tájékoztatási programokat, a fegyverkereskedelmi szerződés részes felei által folytatott valamennyi meglévő tevékenység integrálásával és az azokra való alapozással, figyelembe véve a civil társadalmi szervezetek helyi támogató kezdeményezéseivel kapcsolódó tevékenységeket, illetve az adományozók és civil társadalmi szervezetek tájékoztatási tevékenységeit, kellő tekintettel az e területen levont tanulságokra;
34. felhívja a figyelmet arra a rendelkezésre, amely szükség esetén és végső eszközként a szerződésnek a részes államok háromnegyedes többségével történő módosítására vonatkozik, és arra biztatja az EU-t és tagállamait, hogy a jövőben alkalmazzák ezt a rendelkezést a rendszer megerősítése és a kiskapuk megszüntetése érdekében; felhívja a Bizottságot, hogy időközben mozdítson elő kétoldalú megoldásokat a szerződéses kereskedelmi kapcsolatok vonatkozásában;
35. felhívja a hellén parlamentet, hogy az EU Tanácsának görög elnöksége keretében tűzze a KKBP-ről és KBVP-ről tartandó parlamentközi konferencia napirendjére a fegyverkereskedelmi szerződés ratifikálása, illetve a Tanács 2008. évi közös álláspontja témáját;
36. felszólítja a Tanácsot, hogy – mivel a fegyverkereskedelmi szerződés kizárólagos uniós hatásköröket és nemzeti hatásköröket egyaránt érint – engedélyezze a tagállamok számára a fegyverkereskedelmi szerződés Európai Unió nevében történő ratifikálását;

o

o o

37. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a tagállamok nemzeti parlamentjeinek, a Bizottság alelnökének/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének, a Bizottságnak, valamint az ENSZ főtitkárának.
-